

## V pomladni noči.

Divje race skozi mehko noč gredo  
in ko da s perutnicami ob zvezde bijejo,  
pojo —  
pomlad v dežel neso.

Jutri pod oknom roža se odpre  
in vrt in breg vseprek  
pokrije cvetni sneg  
in mmm . . . čebele pesem zašume.

Ej, kaj če bi še jaz, ko je vigred  
in čas zato, s čebelami šumečimi  
poslal vse svoje misli v svet  
po med! —

*Joža Lovrenčič.*

## Gnezdo.

Gnezdo v zimskem grmu,  
list nad njim osamel  
drhti:  
ti ti ti ti ti . . .

Gledam gnezdo, poslušam list —  
ali je mraz takó,  
ali je bridka misel  
objela dušo mojó?

Gnezdo v zimskem grmu,  
list nad njim osamel —  
vse je šlo,  
danes, jutri bom še jaz odletel!

*Joža Lovrenčič.*

## Kazalec na dvanajstih.

Odlomek iz hribovske zgodovine. — Dr. Ivo Šorli.

Tiho in mirno leži strniška fara. Kakor ogromna zelena rjuha, na veliko zdrapirana, skoro že samo vržena, je globel pritrjena na tri, štiri nebotične bele grebene, na dnu najnižje gube obtežena s tremi, v ravni črti dobre četrte ure vsaksebi ležečimi vasmí z živordečimi strehami in kipečimi zvoniki: Strniščem, Središčem in Dolenjim. Od vasi do vasi se sporedno bleščita bela cesta in srebrna reka. Vse naokrog pa je ovešeno s čednimi naselbinami kakor majčkenimi slikami.

Pred dobrimi dvajsetimi leti bi bil celo tujec uganil, katera teh treh vasi je kraljica; ko je imela namreč samo prva tu na levi, vas Strnišče, zraven cerkve tudi pokopališče. Zdaj ga ima še Dolenje.

Ali kakor ni dvoma, da so nekoč v davnih časih Strniščani z otožnimi srci pripravljali vrtec

beli božji dekli — Dolenjcem zdaj ni bilo tako. Zakaj lotili so se bili dela iz jeze in upornosti. Srdito so peli pikoni in so žvenketale lopate, in nič manj niso švigale iskre iz oči nego iz kamenov pod udarci.

Vsega pa je bil kriv gospod Jože Skočaj, župnik strniške fare, sam, kolikor se na svetu po pameti o krivdi govoriti more. Človek bi res pričakoval, da bi moral biti župnik vesel, če se tudi podružničarji za svojo lastno cerkev pobrigajo in jo po moči ozaljšajo in odičijo. In v resnici so Dolenjci tri mesece prej samo čakali, kako jih bo gospod zdajci pohvalil, ko je stopil na velikonočni ponedeljek — dolenjsko opravilo — pred oltar — prižnice njihov sveti Marka ni premožel — in je obrnil oči tja gori pod strop na sredi cerkve,

kjer se je nov lesténeec — po domače »koklja« imenovan —, iz samih brušenih steklenih sklenic in zlatih bingeljčkov sestavljen, v pomladanskih, skozi visoka okna sijočih solčnih žarkih prelestno prelival in svetil. Pa kake so bile one njegove znamenite, zdaj že zgodovinske besede? O nemarnih otrocih, ki so imeli dobro, staro mater, pa so si izbrali novo stransko in začeli obešati ničemurnosti po njej, ko pravi materi še skorje suhega kruha niso privoščili — tako je bil začel. In potem je rekel kar naravnost: »Zlato kokljo zdaj imate, Dolenjci; hitro naj pišejo vaši modri možje še po zlata jajca, da boste imeli vsaj nekaj več nego vaša skupna mati, naša stara in častitljiva farna cerkev v Strniščih: zlata piščeta.«

Po ljudeh je zašumelo. Strniščani in Središčarji so se že prej škodoželjno muzali; zdaj se niso mogli več zadrževati, če so se še tako dušili; in tisto pokašljevanje in kihanje je bilo za Dolenjce tem bolj žaljivo. Večina njih je gledala temno v tla, nekateri pa so s hudimi očmi ošvignili zdaj one tam, zdaj župnika, zdaj iskali drug drugega. Naenkrat se je stari Liščar — visoka koščena postava, siva glava — počasi obrnil in se odpravil proti vratom. Župnik ga je po imenu ustavil. Zdaj pa se je vzdignilo od vseh strani poluglasno mrmranje in od vseh kotov so se rinili dolenjski možje in fantje proti izhodu. Nekdo je nekaj celo popolnoma na glas zažugal, da se je Liščar že pri vratih obrnil in je ljudi s pridruženim glasom miril, naj ne izgubijo pameti, da ne bo poti po sodiščih in drugih nesreč. In res so se Dolenjci zdaj skoro molče usipali iz cerkve, ki je ostala v hipu na pol prazna. Zakaj tudi številne ženske so odšle. Župnik pa se je med tem otročje hudoval in je silno bil po oltarju.

Do molitve ni bilo nikomur več. Tudi župnik je svojo mašo le tako »zmetal«, kakor pravijo tod ljudje, in nihče se ni oglasil za petje. In to je razumel vsak Strniščan in Središčar, da bi danes ne bilo dobro, pokazati se v vas, in da je še sreča, ko je cerkev tako na ti strani.

\* \* \*

Odtlej se je prejšnja skoro le šaljiva napetost med Strniščani in Središčarji, ki so tvorili eno davčno občino, na eni, in Dolenjci, ki so imeli svojo, na drugi strani, razvnela v veliko mržnjo, skoroda sovraštvo. Ko je pa še stari Liščar moral svoje sive lase po kriminalu nositi, češ, da je vero motil, in so mu potem prišli sovaščani v velikih tolpah skoro do samih Strnišč naproti, in je mislilo

nekaj strniških glav, da so si izmislile bogve kaj, ko so starcu na kravje zvence pritrkovali, takrat je malo manjkalo, da ni na mestu prišlo do silnih stvari. Ali na sredi ceste, očitno in z velikim glasom so Dolenjci Strniščanom napovedali boj in obečali, da pridejo še nocoj ali pa jutri zvečer.

Res da so Strniščani vzeli stvar bolj za šalo in da so se zbrali po Zdravi Mariji samo fantje in nekaj prav mladih mož — na oni strani je bilo baje vse na nogah. Črno vojsko je vodil sam črni Luka, vpokojeni financar, ki doslej ni mnogo štel, a so ga zdaj njegove tri zvezde pri vojaki v vseh očeh usposobile za poveljnika. In še to so Središčarji, ki so bili prevzeli za Strniščane samo vlogo poizvedovalcev, javili sem čez, da dolenjska vojska ne pride po cesti, nego čez reber visoko nad vas ter potem napade od zgoraj doli.

Da bi to preprečili, so se domenili Strniščani, kje bodo onih počakali, da jih iz zasede preženejo z gnilim krompirjem, repo, korenjem, če treba, tudi s kamenjem. Ali župan je za njihovim hrbtom obvestil žandarmerijo. In tako se je zablistalo pred Dolenjci, ravno ko so se bili vzpeli na prvo brdo nad svojo vasjo, v prelepi mesečini osem svetlih bajonetov. Votlo so zapeli težki čevlji, tuintam se je zdril kamen v nižino — v hipu je junaška vojska zatonila spet v globeli. In čez čas se je oglasilo gori v strmini nad Središčem glasno ukanje. Pet, šest glasov je klicalo generala Luka.

Odtlej ni bilo živega Dolenjca več v Strnišče, in strniški kramarji in oštirji so prvi občutili zle posledice vojnega stanja. In čisto zares so se Dolenjci baje pripravljali na novo vero. Ali dotlej so še hodili — pridno, kakor doslej v Strnišče — k maši v sosednjo faro na ono stran.

No, lahko živemu Dolenjcu, — kam bi mrtvi? Sosednji gospod je odločno odklonil, ko so mu prišli ponujat prvega mrliča. Nič ni pomagalo za zdaj: treba ga je bilo nesti v Strnišče. Zakaj, da bi ga deli kar v divjo zemljo, to bi tudi po novi veri ne bilo. Ta nova vera bo sploh čisto enaka stari z vsemi molitvami, mašami in obredi vred, tudi svetega očeta v Rimu in nadškofa v Gorici bo priznavala, samo strniškega župnika ne.

Ali naj bo, kakor bo, prva stvar je zdaj: lastno pokopališče. S tem so upali tudi župnika Skočaja najbolj v živo zadeti. In res se je silno razburil stari gospod, ko je izprevidel, da so se tudi gospodje pri glavarstvu, že siti večnih nepravil, obrnili bolj na stran Dolenjcev. Ali naj le ti gospodje, in naj pride nad njega celo sam škof — njega da ne spravi nobena sila na pogrebe v Dolenje in da tudi kaplana ne pusti. Naj kopljejo in

ograjajo norci tam, kar hočejo — ona staja božjega blagoslova, dokler bo on živ, ne bo videla.

In res je ostala ograja brez njega še leto dni potem, ko so bili zidovi že z lepo kositrasto streho pokriti, mrtvašnica odobrena in se je dvigal na sredi tudi visok črn križ. Ob Skočajevi trdi glavi so se razbili vsi prigovori in celo povelja.

Toda ta uboga glava je ostajala bolj in bolj sama. Kakor so skraja vsaj Strniščani in Središčarji uživali trmo svojega župnika, so se je naposled naveličali. In če se že niso postavljali na stran njegovih protivnikov, podpirali in branili ga tudi niso več.

In tako je ubogi trmoglaviec naenkrat občutil, da je odveč. In polastila se ga je velika nevolja in tudi potrlost, čeprav je na zunaj ni kazal. In ko ga je domači župan, gostilničar in kramar, celo z besedo užalil, je sedel in je napisal prošnjo za suh kraški dekanat tam doli nekje ob morju. In kakor da so v škofiji le čakali, je bil uslišan, še preden se je dobro zavedel, kaj je bil storil.

\* \* \*

Na silno dobrem glasu je bila pri duhovnih gospodih strniška fara nekoč. Še oni mladeniči, ki so jih pošiljali tja za kaplane, se niso preveč branili: resda težke in dolge so bile poti do bolnikov, a zato duš skoro tritisoč, dobrih in radodarnih, in dohodki temu primerni. Vikarji, kurati in celo župniki manjših in siromašnejših farâ so si v škofiji kar kljuke podajali, kadar se je kateri strniški župnik umaknil na drugi svet, — na tem se ti srečni gospodje do Skočaja niso selili.

In na to so bili Strniščani vseh treh vasi z naselbinami in samotami vred enako ponosni. Ni ga še bilo kaplana, ki bi ga v enem letu ne bili lepo obredili, — samo tisti Juri Štrcin je ostal trdovratno treskast, pa se je tudi že v dobrem letu spravil nazaj nekam za Trst, kjer raste baje samo kamenje in fige, — in ni ga še bilo župnika, ki bi ne bil pustil kak tisočak za seboj. Kar se tiče zadnjega, tega gospoda Skočaja, niso bili oni krivi, če si je moral zdaj za selitev nekaj denarja baje celo izposoditi, — nikoli ni znal gospodariti in vsak krajcar sproti je razdal siromakom, otrokom in svojim ljudem, ki so venomer prihajali in odhajali.

Skratka: dalo se je živeti med njimi, to so dobro vedeli. Kako pa zdaj to, da sta se za faro oglasila samo tisti čudni Rutar gori nekje v kobarškem kotu, ki so se ga ljudje otresali, kamor se je hotel vriniti, in pa oni Jakob Gregorčič, ki je bil pred nekako petnajstimi leti za kaplana pri

njih, pa se tudi ni obnesel, da bi si ga želeli nazaj? »Teh dveh že ne!« so rekli možje in so sklenili, kar je bilo potreba.

In tako so stopili trije možje pred samega presvetlega škofa in nadškofa, kakor ga je nagovoril strniški župan in glavni govornik. In so razložili, po kaj so prišli, in tudi na široko povedali, da za svojo faro zahtevajo že kaj boljšega.

»Kdo pa mara med vas, take puntarje? Saj se vas vsak boji, ko ni nikoli miru,« jim je odgovoril Prevzvišeni s čudno tankim nasmeškom in jih je gledal izza oči.

Možje so se spogledali. A, zato torej? I pa saj so prišli vsi skupaj, to je iz vsake vasi po eden — potem vendar niso tako...

Prevzvišeni je šel s pogledom čez nje in bilo je, kakor da se je nečesa spomnil in da zdaj premišljuje. Potem jim je počasi rekel:

»Pojdite zdaj lepo domov, možje, in počakajte! Zdi se mi, da bom lahko napravil, kar bo prav vam in nam. Z Bogom, možje, in srečno hodite!«

In čim so možje odšli, je naročil, da naj pride pred njega Ivan Gaber, mladi vikar s Polic, ki je bil uprav danes dokončal svoj župniški izpit, in to s takim sijajem, da že dolgo ne takega.

»Ta bi bil, ta bi bil!« je zamrmral Prevzvišeni opetovano pred se.

Ko je potem popoldne mladega človeka sprejel, mu je v kratkih besedah pojasnil, kaj mu je prišlo na um in kako stvari stoje. Gaber je za hip pomislil in potem je privolil. Mlad da je sicer še, za tako župnijo morda celo mnogo premlad, in sam od sebe bi se ne bil nikdar drznil, a ekszellenca mora že vedeti, je rekel brez pretirane skromnosti. Tudi razmere da že nekoliko, pravzaprav zadostno, pozna iz pripovedovanja tovarišev, a se jih ne straši. Samo eno bi prosil, in če sme, stavi takorekoč za pogoj: da že začasni upravitelj župnije opravi blagoslovljenje novega pokopališča v Dolenju, in da se določi tarifa za pot na pogrebe iz Strnišč tja.

»Torej Vi ne boste protivni, da imajo Dolenjci svoje pokopališče?« se je vladika očitno razveselil.

»Čemu bi bil proti, ko je stvar že tako? Naj ga imajo! Toda tega bi ne maral, da bi jim služilo bolj za nadlegovanje. Ni treba, da bi bile pristojbe visoke, celo nasproten bi bil, da bi kdo mislil, ali ni radi dobička; nego toliko naj bo, da bo še vedno boljši kup, če ljudje prineso mrliča na farno pokopališče.«

Nadškof je pritrdil. In zdaj je želel, naj bi bodoči župnik sam predlagal, kako si misli te pri-

stojbine. Z ono preudarno naglostjo, ki jo je visoki gospod že med izpitom na njem natihoma občudoval, je Gaber dal odgovor. In potem je še na kratko povedal, kako misli pričeti, da ljudi čim prej pomiri.

»Vi jih boste!« je vladika počasi prikimal. »Zdi se, da razumete, kako je treba s kmetom. In niti niste s kmetov!«

»Morda ravno zato!« se je priklonil Gaber.

\* \* \*

Še isti dan je nadškof narekoval pisma upravitelju v Strniščih, dekanu in posvetni oblasti.

\* \* \*

Po fari je zopet nekoliko zavrelo, ko je prišla vest, da se dolensko pokopališče blagoslovi ta in ta dan. No, upravitelj si je mel roke, kakor da si jih pere, češ: ukaz je ukaz! In je miril Strniščane in Središčarje, kakor je vedel in znal. Zdaj ko so že enkrat zagradili ono njivo tam, vendar ne more ostati tako; in da bo že novi župnik napravil, kakor bo prav; a če se bodo kaj ustavljali, da še župnika ne dobé.

In to zadnje je še največ zaleгло. Res da ni šel nihče od teh blizu, ko se je tamle slovesnost vršila, toda večjih neprilik niso delali. Tudi to so v srcu še upali, da novi župnik gotovo ne bo hotel hoditi tja.

Tri dni po tem je prispela vest, kdo bo župnik. Gaber? Ivan Gaber? Še nihče mu ni čul imena in nihče ni vedel o njem. Police so bile v hribih onstran gora, gotovo do osem ur hoda. Še Seničkar, ki je hodil na vse strani krave prekupavat, ni bil že leta in leta tam.

Ampak zdaj, so rekli ljudje in je rekel on sam, da bi bilo treba pogledati tja čez. Res da bi bilo najbrže že vse zaman, in več nego čudno je bilo, da je škofija napravila tako natihoma; toda če je preveč napak človek, bi se le še kako ustavili. Kar gre naj Seničkar; in če treba, naj mu občina plača pot; in še stari Potokar naj gre ž njim, da bosta oba slišala in videla, so odločili drugi dan.

Pa sta prišla vsa čudna nazaj in kakor v zadregi. Tako, da sta šele iskala besed, kako bi povedala. I, najprej da sta se ustavila v gostilni in da nista nič povedala, odkod sta. In tako na čez da sta izpraševala. Pa da so ljudje tam tudi le tako nekako mešali. Nič slabega da mu ne morejo reči, gospodu. Svoje stvari da prav lepo opravi in lepega zadržanja je. Ampak da bi bil prav z ljudmi in posebno prijaznega obnašanja, se ne more reči.

Bolj tako kakor kak kancelijski gospod da je. Pa da mu je bil oče tudi res sodnik tam nekje na Kranjskem, v Ribnici baje. Ampak pridiga pa tako, da bi ga človek le poslušal in poslušal. In izkušnjo za župnika v Gorici je baje napravil, da so se vsi doktorji svetega pisma čudili. Zdaj pa da kar gre, komaj da se je izluščil iz kaplanske lupine. Da pa mu bo še žal, ko se je »noter dal« za neke puntarje tam gori v nekih Strniščih nekje, ki se med sabo samo ravsaajo in tepejo... Pa tega da nista marala več poslušati in sta šla. Tam na koncu vasi pa se je spomnil Seničkar, da bi šla kar v farovž in povedala, kdo sta. Tako bi rekla, da so ju opravi prinesli tu mimo, pa sta si mislila, ali bi ne stopila gospoda pozdravit in vprašat, če ima kako željo. Potokar da ni maral, ampak on, Seničkar ni odnehal. Farovž tam ni kaj prida, ampak notri je vse v rožah in tičih in vse pogrnjeno, celo po tleh. In gospod je čez vse čuden. Nič ni tako bel in rdeč, kakor so drugi gospodje; tudi bled ni tako, kakor je bil tisti Štrcin; ampak samo črn je, tudi v obraz, skoro kakor zamorec. In visok je in bolj suhe postave; ali čez pleča ga je za pravega korenjaka. Ko sta mu povedala, odkod sta, se je zasmejal, rekel pa ni nič. Ampak v kuhinjo ju je peljal in so jima vsega nanosili. In da ju je gospod tudi vprašal, koliko je od njih do trga in do te ali one vasi. Kakor hitro pa je mati zaprašala, če so se Dolenjci že kaj spametovali, je hudo pogledal in ji je po nemško rekel, — misleč, da Seničkar ne bo razumel, — naj takih reči za božjo voljo ljudi ne izprašuje. In takoj je napeljal pogovor na druge stvari. In tako in sploh ne moreta nič gotovega in jasnega povedati, kak je in bo, ampak nekaj čudnega prav gotovo.

Malo je bilo, a dovolj, da so posebno ženske ugibale na vse strani. Nekega četrtega pa, sredi belega dne, se je pripeljala v vas kočija iz trga in zadaj je sedel duhovnik, črn v oči, lase in obraz, visok in tenak, možat in mogočen, čeprav najbrže še mlad. In v hipu so vedeli vsi, ki so ga videli, kdo mora biti. Pred kaplanijo so se konji ustavili, gospod je skočil iz kočije in je naglo odšel v hišo. »Novi župnik je, na ogled je prišel,« je šlo po vsi vasi.

Čez malo časa je prišel s kaplanom-upraviteljem ven, in sta odšla pred župnišče. Tam je kaplan z velikimi ključi odprl. Potem so ju videli na vrtu. Novi župnik je šel do roba strmine, kjer se je zemlja melila čez razpadajoči zid, in je tam zmajal z glavo — to so vsi videli. Nato sta se gospoda napravila v cerkev in sta pri tem morala skozi vas. Izza vseh vrat in vseh oken so skrivši

gledali ljudje in otroci. Nekateri veljavnejši možje so se postavili pred svoje hiše, češ, kaplan nas bo pokazal in gospod se bo ustavil in nas nagovori. No, samo odzdravil je na njih odkrivanje in je šel dalje, z bolj ostrim nego prijaznim obrazom.

Dve, tri ženske, najbolj pogumne in drzne, so hotele v cerkev, češ, tu je prostor za vse; ali gospod se je za vrati ustavil, je dal cerkovniku roko in mu je potem napravil znamenje, naj zapre.

Precej časa je trajalo, preden sta prišla gospoda s cerkovnikom skozi doljenja vrata iz cerkve; potem so šli počasi okrog in okrog nje in so se ob zidu nad pokopališčem dlje časa ustavili in gledali tja. Naenkrat se je župnik naglo obrnil, je pogledal na uro na stolpu in je istočasno potegnil svojo iz žepa. Bila je iz čistega zlata, da se je zasvetilo, ura, kakršne ljudje še niso videli. Tudi verižica je bila zlata in na njej je visel velik zlat križec. Ura na zvoniku pa je stala in je kazala poldne. Že prej je hodila, že leta in leta, vedno narobe, na čudne načine pa se je tri dni po odhodu gospoda Skočaja ustavila. Ob devetih dopoldne je bilo, in staremu cerkovniku se ni posrečilo več, nego da je spravil z lepa in z grda kazalce na dvanajsto, tam pa so ostali. Potujoč urar je potem izrekel, da je treba temeljitega popravila in nadomestitve raznih koles, ko je vse izhojeno. Tako je tudi ona čakala novega župnika. In on je zdaj pogledal dvakrat na svojo uro in dvakrat na cerkveno, in se je zasmel. Strniščanom pa je šlo čez srce zopet globoko osramočenje, kakor prej, ko je bil zmajal nad zidom pod vrtom.

Na poti nazaj v vas so si ljudje posebno dobro ogledali oni veliki križec na župnikovi verižici. Bog vé, kaj le pomeni? Gotovo ga je dobil od škofa ali celo od cesarja... Seničkar je nekoč nekaj čul, da dobivajo posebno imenitni pridigarji take križce. In beseda se je prijela...

Gospoda sta se vrnila v kaplanijo in sta ostala precej časa notri. Drugi in tretji občinski mož sta nekaj mislila, da bi stopili z županom tja in gospoda pozdravili; ali župan je rekel, da ne gre; češ, da bogve kaj imata gospoda in da je zdaj oni prišel le na ogled. V srcu pa je upal, da bo gospod sam prišel k njemu, preden se odpelje; in to bo bolj imenitno. Zakaj, da se misli kmalu odpeljati, se je videlo, ker je voz stal kar naprežen pred kaplanijo.

Ravno je prihitelo nekaj ljudi iz Središča in celo iz Dolenj, da bi ga videli, ko je prišel župnik iz kaplanije, stisnil kaplanu roko, sedel naglo na voz in se odpeljal.

Ljudje so ostali na svojih mestih kakor pribiti; potem so mnogi obkolili kaplana, ki je stal na stopnicah svoje hiše, in ga začeli izpraševati. No, mladi gospod je skomizgnil in se je nasmehnil.

»Saj ste ga videli,« je rekel. »Danes se mu je hudo mudilo. Ampak jutri tri tedne pride za stalno. Vi župan in še kar vas je občinskih mož tu, stopite najbolje kar zdaj k meni, da se že malo pomenimo zaradi sprejema.«

Gospa mama in kuharica sta se pripeljali že okrog devete ure; ljudje so gledali: ne samo mati, nego tudi kuharica je imela pravi gosposki klobuk na glavi. Kaka imenitnost pa je spet to?

Toda zdaj ni bilo več mnogo časa za uganjanje. Zakaj že je bila naznanjena župnikova kočija. Topiči so zapokali in zvonovi zaigrali vesel pozdrav. Pred vas so hiteli še zadnji ljudje in se razpostavili prav tako, kakor pri odhodu prejšnjega župnika. Tako je bilo, kakor da je od tega slovesa vse kar tam ostalo: šolska mladina, ljudje, nadučitelj z učiteljico, župan z možmi, vse je stalo na istem mestu. Samo ta razlika je bila: tudi dolenski podžupan s svojimi pobočniki in dolensko ljudstvo je čakalo. Zakaj nova doba se je zdaj začenjala; vsaj stara je skončala.

Kočija se je ustavila šele sredi vrste, tik pred kaplanom in prvimi osebnostmi. Zdaj je novi župnik vstal in stopil z voza kakor s trona pri velikih mašah: nikamor se ni oprijel, nič ni skočil. Pozdravil se je s kaplanom, nagnil glavo malo naprej in z očitno prijaznostjo, a brez nasmeha poslušal ono malo besed, ki mu jih je govoril nadučitelj; segel mu v roko, se priklonil gospodični in ji tudi podal desnico, pokimal proti županu in možem, ki mu jih je že kaplan predstavljal ter se nato obrnil po cesti proti vasi. Ni bilo dvoma: ta stvar je bila zdaj končana in želel je naprej. In vendar vsi so morali za njim.

Kaplan, nadučitelj in učiteljica na obeh straneh so stopali počasi in skoro svečano do ondod, kjer se je cepila cesta proti cerkvi, in po ti cesti navzdol. Vse ljudstvo za njimi. Neprestano so pokali topiči in žlobodravo so drobili železni jeziki zvonov. Toda ko so ti zagledali prihajati bliže in bliže svojega novega gospodarja, so se počasi zamajali, so vzeli tolkače ljudem iz rok in sami s svojimi naravnimi glasovi so zapeli, resno in veličastno. In kakor da jim je hvaležno za to razumevanje, se je počasi obrnilo nanje župnikovo veliko, črno oko.

Cerkev je bila v hipu polna. In vse je nemo strmelo v župnika, ki je z umerjenimi koraki stopil

iz zakristije. In komaj so se upali dihati, ko se je pred oltarjem obrnil, šel počasi s pogledom čez nje in z jasnim, čeprav čudno zamolklim glasom izpregovoril:

»Mir vam bodi!«

In čudne so bile besede, ki jih je izrekel potem. Ne kakor so bili vajeni doslej, da razumeš vsako, drugo za drugo. Nego kakor da je govoril nekdo iz daljave, da skoro že ne čuješ posameznosti, a vendar veš, kaj pripoveduje.

In to so vsi slišali, da ni bilo nič prošnje v teh besedah in nič priporočila. Nego napoved in zapoved, kako bo odslej znanprej. Bo pa tako: Nič več nespametnih preprirov in sporov zaradi smešnih stvari, vsakemu smešnih razen prepiračem samim, ki se jim že vse smeje zunaj po svetu. Svet da je namreč tak: kjer vidi, da se gode ali izbojujejo pametne stvari, sodi, obsoja, a smeje se ne; če se pa smeje, je znamenje, da so res smešne. Tako se veliki ljudje smejejo otrokom, naj ti že modrujejo ali se kregajo. Ljudje zunaj po svetu pa imajo ljudi izven sveta živeče, živeče stran od velikih cest in

železnic, trgov in mest, za nekaj takega, za kar veliki ljudje otroke. In več ali manj tudi po pravici. A kateri oče ne bo svojim otrokom branil, da bi na svojo škodo delali tujim gledalcem in poslušalcem kratke čase? Saj mora biti njega samega sram, ko je njih oče. Ni treba, da bi mu jih svet hvalil, in lahko tudi, da res ni za kaj; ali od tega do onega je veliko korakov. In tako da sklepa svoj prvi pozdrav, kakor ga je začel, s pozdravom Gospodovim: »Mir vam bodi!«

Potem je šel pod oltar in je molil. In s skoro plahim glasom so ljudje molili za njim. Zakaj to so čutili: tudi ta je bil iz sveta in njegove oči so se pravkar upirale nanje s pogledom, kakor jih je baje gledal od tam zunaj svet. Osramočeni so bili, — osramočeni pred seboj in drug pred drugim, da si skoro niso upali pogledati v oči... Samo stari Koren je rekel potem kakor v zadregi in od daleč: »Ta zna pa pod kožo ščipati in klati.« ... Ali kakor so to vsi čutili, jih je bilo celo sram, da bi o tem govorili... (Dalje.)

## Kralj Asram.

France Bevk.

»Vedi, o Asram, kralj naše nebeško lepe dežele, luč naše ljubezni, da sem tudi jaz kralj, čeprav si komaj upam pred tvoje obličje. Modrost je moje kraljestvo, misli so moja dragocenost. Dovoli, da se ti ne približam ko berač, ampak kakor kralj kralju, in ti darujem dragocenost svojih misli.«

Asram, bogati kralj bogate dežele, je sedel na mehki preprogi, maziljen z najdražjimi dišavami. Jutra in je pušil iz dragocenega čibuka. Ves dvor je zatrepetal, ko je zaslišal besede ponižnega hlapca. Zamorka je povsila pahljačo, ki je pahljala z njo obraz svojega gospoda, zročega mrzlo ko led in srepro ko sulica.

»Tvoj služabnik Duban se je drznil spregovoriti te besede. Blagor mu, ki govori po svojih mislih in svojem srcu in se ne boji smrti. Stokrat bolj blagor tistemu, ki je po svoji plemenitosti močnejši ko besede, katere govori kraljestvo; ta je najpravičnejši pred Alahom...«

Asram ni umaknil ostrega pogleda. V obrvih se je zganiła skrivna misel in izginiła.

Duban pa je pal na obraz in zatulil, ko da je

ranjen. Z desnico je segel za pas, izvlekel nož in ga podal Asramu.

»Prebodi me, o Asram! Bodi usmiljen!«

Asram ni iztegnil roke po nožu, ki je pal na preprogo.

»O Asram, luč mojega življenja! Ti, ki nisi mogel gledati sramote dežele Adšam, ki se nisi bal dvoglavega tirana in si ga premagal. Vsi te častimo! Pesek naše zemlje te časti, konji tebi v čast rezgečejo, naše žene mislijo samo nate, morje tebi šumi...«

Premagal si silo ognjišča, žeje in vetra in si se okitil s krvjo, naše mesto si okrasil z glavami Adšamov. Ni te zadržala reka Itis, ne bele gore, ki nimajo ne vode ne trav. Vzel si od zlata in dragih kamenov, oblačil in vsega. Pod solncem ti ni enakega!

V deželi Adšam je osvobojeno ljudstvo plesalo pred teboj:

»Hvala ti, Asram! Rešil nas si grdega kralja, sunil nasilnikovo nogo z našega tilnika. Solnce naj ti sije, dež naj te blagoslavlja! Rešitelj! Rešitelj!«

# Kazalec na dvanajstih.

Dr. Ivo Šorli.

(Konec.)

Dólenjci so torej imeli svoje blagoslovljeno pokopališče; vedeli so tudi, da jim novi gospod župnik ne nasprotuje v tej zadevi, ampak da je rade volje pripravljen priti pokopavat, kadar bo treba. Človek bi bil mislil, da bodo zdaj zadovoljni in se bodo o prvi priliki osamosvojili in se poslužili svoje pravice. Toda prišlo je drugače. Seveda, ko so v svoji trmi in upornosti senožet gradili in napravljali iz nje pokopališče, so bili vsi trdno prepričani, da nobenega Dolenjca ne ponesó več na staro farno pokopališče. Dokler je bilo vse zdravo in v nobeni hiši bolnika, tudi nihče ni mislil, kako in kaj bo. Tedaj pa se je zgodilo, da je posestniku Mlinarju v Dolenjah žena zbolela. Novi gospod župnik jo je lepo z Bogom spravil. Čez par dni je umrla.

Sosedom je odleglo. »Samo da od naše hiše ne bo prvi pokopan!« so si mislili. Ali tako si je mislil tudi Mlinar. Res je bil sicer on med prvimi, ki je prej hujskal proti Strniščanom in predlagal, naj si Dolenjci napravijo svoje pokopališče, ali zdaj se mu je vendarle milo storilo: toliko let sta v prijaznosti med seboj živela z rajnico, tako dobra žena in gospodinja je bila, in ena prvih hiš v Dolenjah je njihova, in zdaj naj rajnico odnesó na tisto »gmajno«? Tam pri fari počivajo njegovi in njeni starši in stari starši in tudi dva otročiča; njo, mater, naj pa zagrebejo v tej puščavi? Tam farno pokopališče leži tako lepo okoli farne cerkve, in pa tako rekoč veliko družbo ima rajnik; tukaj pa stoji samo mrtvašnica tam v kotu, pa velik križ v sredi, groba pa še nobenega! Kaj ni strašna ta misel, sam biti zakopan, sam prvo noč in še morda več, morda nekaj tednov, preden pride prvi za njim? Mlinarju je bilo neznansko hudo. Pa ravno od naše hiše da bi prvega nesli na to »puntarsko« pokopališče? Ali se ne bi dalo kako preprečiti, prepovedati? Kaj pa, ko bi se izgovoril na rajnico, češ, da je ona želela, da bi počivala pri fari? Misel se mu je zdela dobra.

Napoti se torej k podžupanu, naj bi ta šel h gospodu župniku in celo zadevo pojasnil in uravnal. Podžupan ga je poslušal; ali ko je Mlinar vse povedal, mu je rekel, da se kot podžupan ne more vmes vtikati. Naj Mlinar le sam opravi in poskusi izlepa... Če bi imelo priti pa do razprtij, bi seveda moral tudi on, glava vasi, stopiti tja in povprašati, kako gospod misli.

Mlinar je razumel... In bilo mu je, kakor da mu je sam sveti Duh vdihnil to misel, ki jo je zdaj podžupanu s tihim glasom in kakor da ga je vseeno malo sram, povedal: češ, ranjka mu je pred smrtjo omenila, da bi ne bila rada sama tam na tisti gmajni... sama in prva... Da bi jo bilo takorekoč strah, dokler bi ne prišel še kdo... Pa tudi še potem, ko bi bila že v dveh, celo v treh, štirih, bi jo bilo še vedno groza... Zakaj takega društva je treba veliko, da zaleže... In zato, če je mogoče, da bi jo nesli rajši tja čez, kjer je že njen oče in mati in sestra, in oba otročička...

Podžupan ga je strmo gledal. Mlinar ni vedel, ali mu verjame ali ga ima za falota. Toda potuhnil se je in je čakal.

»Kaj porečejo pa ljudje?« je naposled zaprašal podžupan.

Mlinar je začutil neodločnost iz njegovih besed in se je še bolj hudobno zaril v svoj izgovor.

»Naj rečejo, kar hočejo! Meni je več, kaj poreče ženska!« Kar živa mu je bila, kar ženska ji je dejal!

»Napravi, kar hočeš! Ti glej!« je namrščil oni obrvi in se je obrnil proti oknu.

\* \* \*

Mlinar pa je odšel. In še tisto uro se je napotil proti fari.

Opazil je, da so se mnogi ozirali za njim, ko je stopal skozi vas. In čutil je, da ga mnogi pomilujejo, ko mora ravno on prvi vzeti za vse njih na rame ta težki križ; mnogi pa, da mu privoščijo, ne ravno iz hudobije ali da bi imeli kaj zoper njega, nego ker je bil tudi on med onimi, ki so srenji naprtili to stvar na rame. Njemu pa je bilo zdaj že veliko laže pri srcu, kar se tega tiče, ker je vedel, da si ni naložil preveč in da vrže še to s sebe, če bi videl, da bi mu radi onega tam postajalo pretežko.

In tako je z mirnim obrazom stopil čez prag. Zvonček nad vratmi je pozvonil skozi temno vežo in kmalu nato so se odprle duri iz kuhinje na nasprotni strani. Župnik sam je prišel ven in ga je vprašal, česa želi. Potem sta stopila v sobo.

»In bi radi torej, da ranjko pokopljemo na pokopališču v Dolenjah?« je vprašal gospod s tako prijaznim glasom, da se je Mlinar ves zbežal. Že mu je bilo pri srcu, da bi pritrdil. Tu pojde očitno

brez zamere, in pred sovaščani tam se postavi, da je mislil le na skupno stvar in ji celò ženo žrtvoval... Toda ko je povzdignil oči, da bi pogledal gospoda in mu rekel, ga je zadel, da, ga je zabodel njegov pogled, čudno oster, bolj še težak, zasmehljivo prijazen in vendar tudi od daleč sva-reč, da je povetil svoje oči pred njegovimi.

»Vaša žena bo torej prva?« se je zopet oglašil gospod. »Pravzaprav velika, no, vsaj posebna čast, bi rekel — —«

»I... za to mi ni... Celò... celò tako je, da rajnka tega ni niti marala...« se je razmajal Mlinar. Čudno, zdaj je pa res že trdno verjel, da mu je rekla tako. Ali če že ni rekla, da bi zdaj ona sama govorila tako, če bi stala tu. In da je on takorekoč samo njen govornik...

»Aha, razumem!« je prijazno prikimal gospod. »Razumem: človeka prime kakor nekaj dolgčas, če pomisli, da bi moral iti počivat tako... tako nekako na celò... Za žensko mora biti že celò... recimo nerodno. Sicer zemlja je zemlja... če je blagoslovljena... ampak vseeno. A Vam je na drugi strani pa nekako težko, da bi Vas imeli Vaši ljudje tam za... no za nekakega odpadnika, če bi ravno Vi, ki ste — —«

Mlinarja je beseda čudno zadela. Kakor da mu je ni rekel ta tu, ki mu jo je rekel, nego da mu jo je zabrusil kdo onih tam v obraz, podžupan ali kdo drugi, vsa vas. In vse je vzkipelo v njem, da bi kdo smel, da bi imel kdo pravico.

In s trdim obrazom se je obrnil k župniku in z glasom tako trdim, kakor da odgovarja vsem onim tam, je rekel:

»Odpadnik gori ali doli, tisto ni — jaz se niko-gar ne bojim! Ampak sam od sebe bi bil za to, če... če bi rajnka prav prosila ne bila, da ne.«

»Razumem!« je pritrdil, skoro bolj zamr-mral župnik. »Zadnjo voljo rajnkinih je treba izpolniti, tudi če bi se človek zato vsemu svetu zameril. No, pa jaz bi bil seveda prav rade volje prišel, da ste tako želeli. Ali da Vam odkrito povem: tako mi je pa še ljubše. Posebno, ko bi res ne maral, da bi kdo mislil, ali mi ni za onih par krajcarjev več. Nasprotno: če bi se dogodilo, da bi umrl kak prav resničen revež, bi prišel on, župnik, tudi zastonj. Ampak če kateri želi počivati na starem pokopališču, je to tudi prav in lepo, in on nikdar ne bo dopustil, da bi kdo radi tega žalitve in preganjanje trpel.

Ves zmešan je Mlinar odšel in sam ni vedel, kako mu je. To se pravi: kako bo pravzaprav ljudem povedal. Ne bo mogel reči, da se je župnik branil priti v Dolenje, a da se je on sam ponujal

s farnim pokopališčem, že celo ne bo smel povedati... Nič, samo eno je: ona je tako hotela, poreče, pa sami naj jo vprašajo, če ne verjamejo!

Drugi dan so nesli Mlinarico mimo dolenjskega pokopališča. Nosače je nekako zaneslo na gornjo stran ceste, nihče od pogrebcev se ni ozrl na gornjo stran ceste, kjer so se svetila velika, črno preslikana, zaprta vrata in visok črn križ sredi skrbno pokošene ravnine...

Teden dni pozneje so izkopali prvi grob. Mož, kajzar, je sam odločil, da hoče počivati ravno pod vejami jablane, rastoče čez zid. Zatem pa sta po vrsti umrla dva gostača, in župnik je prišel skoro po sili doli. Celò košarico jajec, ki mu jih je prinesla žena prvega, je plačal, preplačal s srebrnim goldinarjem. Potem so prinesli zopet po vrsti tri gospodinje na faro. Vse so govorile ob zadnji uri za rajnko Mlinarico. Za njimi pa je umrl na podžupanovem skednju tuj berač. Podžupan je šel sam k župniku in je rekel, da plača on spodoben pogreb, a rajnkega da prinesejo k fari. Župnik je odklonil in je zopet prišel zastonj v Dolenje.

»Torej bomo napolnili naš svet res s samimi gostači in berači!« je zamrmral nekdo in je povedal, kar je sam zase mislil že ta in oni.

\* \* \*

Ura na zvoniku je še vedno stala, oba kazalca pokoncu, na dvanajsto skupaj strnjena.

In ljudje so čakali, kdaj se premakne. Kaj misli župnik? Skraja so razumeli, da ima dovolj drugih skrbi in opravil, dasi bi bil vsak od njih napravil najprej to; toda teden za tednom je že prešel in kazalca sta kazala trdno in trdo na dvanajsto. Ali gospod res ne razume, da to ne more večno tako ostati, da je takorekoč sramota za celò faro? Saj so že baje ljudje po drugih farah odgovarjali, če je kdo opoldne vprašal, koliko je ura: »Toliko, kakor kaže strniška.« Če ostane še kak čas tako, se madež nikdar več ne izbriše.

Nekateri so pričeli dregati župana, da bi posegel vmes. Ali ta je menil, da so to pravzaprav cerkveni posli in da ima on svojih dovolj. Ali cerkovnik, stari Luka, bi o priliki lahko rekel. No, tudi Luka ni prav maral. »Saj ne veste, kak je gospod!« je odgovoril. »Ne rečem, da ni dober in prijazen; ampak, kar te vpraša, mu reci, najboljšo bo. Ali če bo priložnost, mu pa le porečem, ko je res sramota čez sramoto.«

In mu je rekel. V nedeljo, ko ga je spremljal k zadnji maši in sta jo imela, uro, ki ni bila ura, ravno pred seboj.

»Uro bi bilo treba enkrat tudi popraviti, gospod župnik,« se je oglasil in je pokazal kvišku.

»Dobro bi bilo,« se je nasmehnil gospod. »Ampak še veliko drugega bi bilo treba. Uro ima nazadnje vsak doma ali pa celo v žepu. Prva sila je zdaj, se mi zdi, za orglje in zakristijo. Pa zid pod farovškim vrtom bi se tudi moral popraviti, se mi zdi, preden se zmelj prav vsa prst navzdol. Treba se bo lotiti drugega za drugim, in vse še pride na vrsto, ob svojem času. Naglica pa ni nikjer dobra!«

Naglica! Kakor da bi šlo tu za bogve kake velike stvari, se je v srcu začudil in razjezil cerkovnik. Tu je prav treba tehtanja in obotavljanja! Naj bi urar v bližnjem trgu računal za pot in vse skupaj sto ali tudi dvesto kron, samo v Strniščih bi jih ljudje nabrali prej ko v dveh urah in še darovanja bi ne bilo treba. In kdo bi to neki stavil potem župniku v račun, ako bi pozneje za kaj drugega nabiral? Nasprotno, še rajši bi dali. Zakaj, — tako poreče marsikateri — dokler ni ure, tudi za drugo ne dam! Ljudje so dobri in lahek je posel ž njimi, če jih kdo prav ne draži; toda tudi ta naj pazi, da je ne zavozi kakor prejšnji!

Vendar pa cerkovnik ljudem stvari ni tako ostro povedal. Nego celo zavil je, češ, da je gospod menil, naj bi še malo počakali, da se potem lotijo različnih stvari skupaj. Ali čim dalje so morali čakati, tem bolj se jim je misel ustavljala, da bi imel ta posel z drugimi kaj opraviti. In v njih pogledu na to otrplo ploščo visoko tam gori nad glavami se je k prejšnjemu občutku puščobnosti in dolgočasnosti ter hrepenenju, da bi vse to mrtvo kolesje zopet oživel in živel, veselo kazalo in oznanjalo čas, primešavalo čim dalje več tihega usmiljenja z zapuščeno stvarjo božjo in trpka mržnja do onega, ki je bil kriv njenega mrtvila. »Kakor da pogledam mutca, ki bi rad nekaj povedal, se mi zdi,« je rekla Tonečeva Neža. »Pa še mutca, ki ne rok, ne nog, ne glave, ne života ne more premakniti... A bi bilo treba le ene besede, da bi shodil in spregovoril! Če bi se zgodilo njemu samemu tako, bi ne bilo nič drugega nego kazni božja...« Za to zadnjo besedo so jo ženske zavrile, za druge ne. Še naprej so šle od ust do ust. In kakor bi zdaj še bolj občutili, da je cerkvena ura resnično živa stvar božja, so trpeli ob njenem očitnem ponižanju. Ona in oni so bili eno in na drugi strani je bil on, ki se je postavljaj med nju in nje.

\* \* \*

Dogodilo se je pa neke nedelje, da je župnik odmignil cerkovniku, ki mu je bil ravno hotel po-

vezniti mašni plašč čez glavo, in da je stopil tak kakor je bil: v mašni srajci in brez pokrivala, k vratom ter da je naenkrat stal zunaj pred ljudmi, ki so sedeli okroginokrog cerkve na zidu, razoglavi res da, a drugače z očitnim namenom, da bi svojo krščansko dolžnost opravili kar tu zunaj v prijetni senci in božjem hladu. In niso bili to samo starejši možje in mladeniči, nego tudi tolpa mladičev komaj dobro čez šolska leta je bila zasedla dobršen kos zidu na najbolj skritem mestu tam doli ob lopi.

Gospod je stopil naprej, vsa dolga vrsta, kar se je je videlo na obeh straneh do zvonika, se je zganila. To se pravi: prej je bila vrsta, vrsta tu sem čez bingljajočih premnogh nog, toliko trupel in okroglih glav na vrhu — zdaj se je vse skupaj razdrlo. Zakaj nekoliko ljudi je skočilo z zida, stopilo jih nekoliko naprej, več se jih je stisnilo nazaj, še drugi so obsedeli.

»Kaj delate tu? Zakaj ne greste v cerkev?« je vprašal župnik in je šel z očmi trdo po ljudeh.

Pogled se mu je bil potem zapičil nalašč ali slučajno v moža, ki je stal tam najbolj pred vrsto in gledal njega brez vsega strahu in sramu.

»Kam bomo šli, ko ni prostora? Še za ženske, otroke in stare ljudi ga skoro ni — če se stlačimo še mi noter, se podušimo,« je glasno odgovoril mož.

»Tako? Prostora ni? Mogoče da je res tako. A potem ga je treba napraviti. Še danes po litanijah naj pridejo župan in možje k meni, da se o tem pogovorimo!« je pokimal gospod, bolj prijazen nego hud, in je odšel nazaj v cerkev.

Ljudje so se spogledali. Kako je bilo to? Kaj — da naj bi novo cerkev zidali? se je prestrašil eden. Novo? I, to ne! Tega sam ne misli — najbrže hoče, da bi kako razširil, je miril drugi. Širil? Kako bo cerkev širil? Menda ker je iz Ribnice, kjer so položili sukno okrog cerkve, pa so mislili, da so zidove premaknili, ko ga je tat odnesel? Kako boš hudimana širil: ali podreš ali sezidaš na novo, ali pa pustiš, kakor je. No, saj je sam rekel, da bo popoldne povedal — čemu bi se zdaj o tem pričkali!

Pa so se vseeno! Preveč jih je bila beseda razburila. In tudi prijetno je bilo takole ugibati — na en mah bo maše konec. Nazadnje bi bil tudi vsak ponosen, če bi naprej pogodil, kaj oni misli. Še največ glav se je zložilo tako, da hoče gospod najbrže zakristijo ali pa lopo in kor nad njo razširiti. Cerkev sama notri bi ostala kakor je, na obeh koncih bi se dalo dozidati brez posebnih stroškov, za kakih dvesto, tristo ljudi pro-

stora. Ali kak prostor bi bil to? Luterski kakor dolensko pokopališče! Če niti na oltar ne vidiš in gospoda na prižnici komaj slišiš!

Lepo pa jim je gospod popoldne razložil, da je to še vedno bolje, nego posedati zunaj po sencah. Zakaj tako bi pravzaprav lahko ostali tudi doma, če bi jim ne bilo radi krčem. V novih prostorih bodo pod streho božjo, spodobno klečali ali stali, a da pride njegova beseda do vsakega, bo že on skrbel. In vsa stvar ne bo stala več nego kake tri, štiri tisočake. Nekaj pojde iz cerkvenega, nekaj zloži fara. Če pa bi se jim tako škoda zdelo, bi pa on okrog pri dobrih ljudeh izprosil.

Oho, tisto že ne. Za Strniščane ni bilo treba, in, če Bog da, tudi ne bo treba beračiti. Gospod naj kar lepo načrte in preudarke pripravi, potem bodo videli.

No, župnik je imel vse te načrte in preudarke že lepo pripravljene. Pokazal je možem tudi prelepo sliko cerkve, kakršna bo po popravi. Le strmeli so! Saj je bila že doslej kljub vsemu vsaj na zunaj lepo prostorna; zdaj pa je bo še od spredaj in od zadaj, da jo je veselje gledati. »Prej je bilo vendar samo kakor da stoji na holmcu krava, sicer močnih udov, a le preveč udrtega vratu in zadnjega dela, pa k tlom povešene glave; zdaj bo pa kakor moja Rdečka, vsa zalita in gobec zmerom visoko v zrak, kakor da se ji hoče od same sitosti zamukati!« se je storilo v glavi staremu Želinčku; a rekel ni, ko bi se morda ne spodobilo primerjati stvari božje z živinico. A tako živo jo je videl cerkev pred seboj! In tako vsak po svoje, da so jim oči bleščale, ko so gledali v sliko.

In kakor omamljeni od tolike lepote, so vse privolili.

In potem je prišlo kakor samo od sebe, da je zamrgolelo tam spodaj na holmcu zidarjev in malovarjev, ki so pred očmi podrli sprednji in zadnji konec ter pričeli vse v veliko širšem krogu kopati nove temelje. Zraven pa je stopilo zdaj pet, šest teh, zdaj onih delavcev tja pod župnišče in začelo nekaj grebsti tam okrog, da se je naenkrat sesulo vse starodavno obzidje na ravnino pod seboj. »To se napravi zdaj vse z istim stroškom, ko so že ljudje tu in pri cerkvenem delu skraja in dokler ne začne pravo zidanje, drug drugemu na poti, če se jih nekoliko ne razdeli,« je župnik, ki je smehljaje se stal gori nad novim prepodom, pojasnil staremu Bukovcu, z neumnimi očmi strmečemu izpred svoje hiše onstran ravnice v to podiranje.

To je bilo vse pojasnilo, ki so ga Strniščani in njih župan prejeli v ti stvari. Popoldne je pri-

šel namreč župan doli, da si stvar pogleda. Ni pa prišel po cesti, ampak zadaj za hišami se je priplazil, in ta skrivna pot ga je pripeljala ravno pred Bukovca, ki je pred kletjo na dolnji strani cepil drva. In ko je zdaj župan pogledal okoli vogla, najprej, ali ni gospod gori na vrtu kje, potem pa z zelo hudimi očmi po tem pod osmimi pikoni naglo se rušečem zidu, in mu je ušla ostra beseda, kako se more brez njega, mu je zdaj Bukovec lepo razložil, kaj mu je bil davi rekel župnik. In če se mu je prej čudno zdelo, da župan tako grdo gleda, se je zdaj še bolj zavzel, da ga to pojasnilo očitno še ni zadovoljilo.

»Pa kaj ni prav?« je rekel.

»Kako bo prav?« se je do kraja razhudil oni. »S kako pravico ukazuje na svojo roko? Pa še vpraša ne prej!«

»I, kaj bo vprašal, ko ga tako ne moreš ustaviti? Kaj bi neki gospodar vpraševal!«

In ta zid je šel potem še hitreje navzgor nego cerkveni, navpičen in iz močnega rezanega kamena. Gori na vrh je prišel potem rjavo barvan, lep lesen plot, in če se je zdaj naslonil župnik nanj in pogledal okrog, je bilo, kakor da gleda z graščine.

»Le čakaj, se že ob računu pomenimo!« so pretili v srcu in med seboj možje.

Pa je prešlo vse, kakor je moral vedeti že vnaprej župnik. Zakaj samo nasmehnil se je, ko ga je dolenski podžupan po prvih besedah, s katerimi je povedal celotni račun, prekinil, češ, da bi najprej radi vedeli, koliko stane farovski zid posebej. Nasmehnil se je in je prijazno rekel:

»Le potrpite, podžupan — vse še pride!«

Pa ni hotelo dolgo nič priti. Šele na koncu, ko je bil natanko obrazložil že vsako postavko: toliko za zidanje, toliko za apno, toliko za opeko in tako dalje, šele na koncu je dejal:

»Prej smo čuli željo, da bi se ugotovilo, koliko je stalo župnijsko podzidje samo na sebi. To pa bo težko, če že ne nemože. Toliko je bilo dopeljanega kamena, toliko strešnih korcev, toliko tega, toliko onega — o vsem imate tu točne račune — kdo pa naj zdaj natanko ve, ali je šlo nekaj več sem, nekaj več tja? Ampak, če bi koga res prav posebno zanimalo, približen račun bi se že napravil, po meri zidu in po tem, koliko zidarjev in koliko dni je bilo pritegnjenih in porabljenih za ta namen. Vendar pa se mi zdi, da to nima mnogo smisla in skoro škoda bi bilo časa, ki bi ga dotičnik za to delo izgubil, posebno če se loti posla človek brez potrebnih šol. Omenjam še, da so oblasti že vse pregledale in odobrile in da gre

zdej le zato, da tudi vi mo $\dot{z}$ je s svojimi glasovi potrdite, kar je tu skon $\dot{c}$ ano. O tem, mislim, nih $\acute{c}$ e ne dvomi, da se je vse opravilo v najve $\acute{c}$ jem poštenju, kakor tudi ne o tem, da je delo izvršeno, kakor bolje ne more biti. In res tudi jaz, ki me je stalo vse to obilo truda in skrbi, ne bi rad, da bi mi kdo provzročal nepotrebne nove jeze. Toda, kakor re $\acute{c}$ eno; ra $\acute{c}$ uni so vsakemu na razpolago, in  $\acute{c}$ e le kdo dvomi o tem, da stvar ni, kakor bi morala biti, me najde vedno pripravljenega za odgovor.«

Tu je vstal kancelijski gospod, ki je prišel k seji, in je menil, da govori vsem iz srca,  $\acute{c}$ e se gospodu  $\acute{z}$ upniku za njegovo izredno po $\acute{z}$ rtvovalnost v imenu vseh navzo $\acute{c}$ ih najtopleje zahvali. Gospodje v trgu da so le strmeli, s kako spretnostjo je gospod  $\acute{z}$ upnik vse pripravil in kako je odlo $\acute{c}$ ilnim oblastem vse  $\acute{z}$ e takoreko $\acute{c}$  na mizo polo $\acute{z}$ il. S takim majhnim stroškom se pa $\acute{c}$  še ni izlepa kje toliko napravilo in Strniš $\acute{c}$ ani svojemu  $\acute{z}$ upniku pa $\acute{c}$  nikdar ne bodo pozabili, da jih je za desetletja in desetletja obvaroval velikanskih stroškov za zidanje nove cerkve, ko jim je zdaj staro priredil tako, da bo še za otrok otroke dovolj prostora v njej.

Ljudje so se z motnimi ob $\acute{c}$ utki razšli. Vsakemu se je zdelo, da bi bil moral on sam ali pa kdo drugi, ki je bil to še bolj dol $\acute{z}$ an, nekaj povedati, kar ni bilo povedano. Ne toliko radi one $\acute{g}$ a vra $\acute{z}$ je $\acute{g}$ a farovškega zidu,  $\acute{c}$ eprav je bilo ve $\acute{c}$  kakor drzno, napraviti ga tako — ampak naj bo v bo $\acute{z}$ jem imenu zdaj, ko je; tudi ne radi razdelitve pla $\acute{c}$ ila, ko nazadnje ne bo nikogar konec, tudi  $\acute{c}$ e odrine kak goldinar preve $\acute{c}$ ; ne $\acute{g}$ o — — d $\acute{a}$ , sam  $\acute{c}$ lovek bi pravzaprav ne vedel zakaj, ampak vsa stvar za gotovo ni bila v redu, kar tako, brez vsakega razgovarjanja in  $\acute{c}$ e tudi malo prerekanja, ko pove vsak svoje, pa bilo pametno ali ne — lej, tu je, kon $\acute{c}$ ano je in zato tudi ni treba nobene besede ve $\acute{c}$ ! In vrhu vse $\acute{g}$ a še niti toliko nisi na jasnem, kaj pravzaprav ni prav, da še s sosedom ne veš, kako bi o tem za $\acute{c}$ el, da bi se med seboj malo pomenila in si poto $\acute{z}$ ila. Ko bi bil na primer  $\acute{z}$ upnik hotel za $\acute{c}$ eti zidati novo cerkev, bi bila stvar tako velika, da bi se bile zlo $\acute{z}$ ile in obrnile vse misli na eno stran, kakor toliko sulic proti sovra $\acute{z}$ niku — tako pa je morda vendarle premnogim prav napravil; in  $\acute{c}$ e bi jim zdaj govoril, bi ti kve $\acute{c}$ emu za tako pritrjevali.

\* \* \*

Ali eno je bilo, kar je gotovo vse enako peklo in dra $\acute{z}$ ilo; ura na zvoniku je še vedno stala.

Kako se je le moglo dogoditi, da se niti eden ni oglasil, ko je bila najlepša prilo $\acute{z}$ nost? Kakor mu-tasti so sedeli, in ko jih je oni  $\acute{z}$ olnir ali kar je bil, takoreko $\acute{c}$  zapodil,  $\acute{c}$ eš, da so opravili in da zdaj lahko gredo, so lepo odšli kakor toliko ovac,  $\acute{c}$ e ne hujšega. Zdaj bodo pa spet drug drugega pošiljali, in nih $\acute{c}$ e ne pojde.  $\acute{Z}$ upan pa  $\acute{z}$ e celo bo samo mencial in se za ušesi praskal.

Ko je strniški  $\acute{z}$ upan izvedel za te govorice, se je zelo razhudil. To se pravi, da se on koga kakor boji? Bomo videli! Vrgel je kar jopi $\acute{c}$   $\acute{c}$ ez rame, spotoma si ga je obla $\acute{c}$ il in še ves gorak od raz $\acute{z}$ aljenja in ves srdit, ni $\acute{c}$  manj na ljudi, ki ga vla $\acute{c}$ ijo po zobeh, ne $\acute{g}$ o na  $\acute{z}$ upnika, ki je temu kriv, je bruhnil v  $\acute{z}$ upniš $\acute{c}$ e.

Zvon $\acute{c}$ ek nad vrati je poklical kratko in trdo, kakor ga je trdo sunila  $\acute{z}$ upanova roka. No, hvala Bo $\acute{g}$ u,  $\acute{z}$ e se je tudi zopet pomiril; le jezi $\acute{c}$ ek v njem je še vedno naglo migal, ko je  $\acute{z}$ upan pre-vidno zapiral vrata, da ga zopet ne razdra $\acute{z}$ i. Zakaj  $\acute{z}$ upan se je bil naenkrat in kljub vsemu skoro prestrašil tega ostrega glasu, in bilo mu je kakor da se je bila stvar nalaš $\acute{c}$  huje napravila, ne $\acute{g}$ o je hotel; in tisto miganje z jezi $\acute{c}$ kom gori je bilo, kakor da se mu zdaj še hudobno roga... Saj bi bil  $\acute{c}$ lovek pa res lahko po $\acute{c}$ akal, da se pri-lika sama poda in bi rekel — kaj treba takoreko $\acute{c}$  udreti v hišo? In  $\acute{c}$ e bi ne bilo tega nesre $\acute{c}$ nega zvonca, bi še zdaj najprej pogledal, ali ga ni kdo videl, in bi potem odšel,  $\acute{c}$ eš, da gospoda ravno ni našel. Toda  $\acute{z}$ e so se za $\acute{c}$ uli nekje koraki, od spo-daj, s stopnic na vrt, in kmalu se je pojavila pod temnim obokom onstran ve $\acute{z}$ e  $\acute{z}$ upnikova  $\acute{c}$ rna glava. Natanko se je razlo $\acute{c}$ eval blesk onih dveh ostrih o $\acute{c}$ i iz nje.

Gospod se je ustavil, ko ga je bilo komaj še do prsi iz kotline.

»O, Vi ste,  $\acute{z}$ upan! Izvolite, izvolite malo v uto — v sobi je danes tako soparno! In mislil sem  $\acute{z}$ e sam, da bi Vas bil za kake pol urice na-prosil k sebi, ko se imam to in ono pomeniti z Vami.«

Zdaj je  $\acute{z}$ upnik po $\acute{c}$ akal, da je  $\acute{z}$ upan po $\acute{c}$ asi dospel do nje $\acute{g}$ a, segla sta si v roke in sta se obrnila nizzdol.

Uta je stala tik pred vrati na vrt.  $\acute{Z}$ upan je zagledal na mizi steklenico piva in  $\acute{c}$ ašo ob njej, gospod pa je naro $\acute{c}$ il takoj še drugo za gosta.

»No, najprej: kaj Vas je pripeljalo k meni,  $\acute{z}$ upan?« se je nasmehnil  $\acute{z}$ upnik, ko je nalival visoko od zgoraj doli, da je takoj zašumelo  $\acute{c}$ ez rob.

$\acute{Z}$ upanu je bilo nerodno. In ravno zato je but-nil, preden je nameraval:

»I, no tako, — zaradi ure mi ljudje ne dajo miru.«

»Kake ure?«

Da bi te! Kake ure, vpraša! »No, zaradi cerkvene ure... ure v stolpu...«

Župnik se je glasno zasmel.

»Kaj nimajo druge skrbi ljudje? Pa bi jim vendar Vi povedali, da še iz enega stroška nismo, ko bi hoteli že v drugega.«

Župan se je opogumil. Le prehudo se mu je zdelo tako govorjenje.

»Ni zaradi stroška. Kak strošek bo to? Dvesto, tristo goldinarjev še ne! In prej ko v enem tednu bi bilo vse nabrano! Vsak bi dal svoje, posebej, brez škode za ono drugo. In mir bi bil potem!«

Župnik se je globoko zamislil. Tako se mu je pogreznil obraz, da se je župan prestrašil, kaj kuha, ko ni in ni, da bi si oni mislil: težka stvar je to.

Zdaj je gospod počasi zmajal z glavo; in je rekel že žalostno:

»Mir da bo potem? Vi se zelo motite, župan, če mislite. Vi takorekoč ljudi ne poznate. Mir, pravite? Jaz pa Vam povem: Za uro pridejo zvonovi, za zvonovi nov oltar, za tem bogve kaj. Vi ne verjamete, kaj se to pravi, če se loti ljudstva ta bolezen. Ali še ni bilo pri Vas človeka, ki bi se bil ugonobil z zidarjenjem? Kaj ne: izmisli si, da bi vrata predelal; ko je končano, se loti oken; zdaj mu pa že tudi lopa pred hišo ni prav; in tako gre naprej in naprej kakor voda čez jez. Skrajja je delal še s prihranki, ponajveč rajnkega ali pa še živega očeta, ki mu srce poka — potem začne s posojili. V treh letih je hiša vsa preobrnjena, a vedno še stara, dolgov na njej pa, da ima vsak kamen svojega gospodarja. Še skoro hujše je, če se loti bolezen celih vasi in farâ. Najprej Dolenjci tam novo kokljo, potem novo pokopališče, potem vsi skupaj skoro novo cerkev, novo podzidje pod farovžem, nove orglje so na potu, — celo pred nje pa se že rine nova ura. Župan, temu je treba priti v okom, dokler je še čas, Vam pravim, župan!«

Župan je debelo gledal. Kako? Kdo je hotel novo cerkev, nove orglje — zid pod župniščem? Kaj ni, kakor da mu oni z rokami pred očmi krili?

»Da, ampak — —« se mu izvije kakor v sili.

»Ampak zdaj da gre le za uro, za stvar od nič, hočete reči?« se je gospod usmiljeno nasmehnil. »Saj ne rečem, da zdaj ne — toda kaj pride potem? Ne, lepo Vas prosim, župan, podpirajte me rajši, da spraviva ljudi zopet na pravo pot! Naj bo — nisem nasproten, da si kupimo še nove

orglje; stare so res take, da so pobožnosti bolj na kvar nego na korist. Tudi križev pot je tak, da bi se človek prej razjokal nad njim, nego nad Odrešenikovim trpljenjem; in že zdaj rečem, da ne bom nasprotoval, če se ljudje odločijo, da cerkev okrasimo s primernimi slikami. Toda potem je treba, da vsaj mi, ki predstavljamo nekako oblast nad narodom, skrbimo zato, da se zopet umiri. O, tudi ura je potrebna in bo tudi prišla; toda kak bi bil človek, ki bi ves razcapan in umazan šel pa si kupil za tistih par krajcarjev, ki jih še ima ali pa nima v žepu, zlato ali tudi le srebrno uro? Pa še debelo verigo zraven! In bi jo obesil kar zunaj na telovnik, da jo pač vsakdo že od daleč vidi. Prav gor pod zvonove, kaj ne, župan, da bi se fara malo pobahala pred sosedi — to je, kaj ne, župan, kar bi hoteli ljudje?«

Gospod se je tako prisrčno zasmel, da se je še županu obraz skremžil, čeprav mu ni bilo do smeha. Zakaj v glavi mu je težko vstajalo spoznanje, da odide, kakor je prišel. Pa še drugače je to, nego da bo samo šel: prišel si v mlin po svoj meh; in ne le da te mlinar odpravlja, češ, da še ni zmleto, nego, kakor da je napravil nehoti in le po nerodnosti, se je zadel s komolcem ob zavoro za vodo, da se je, če ne že ulilo nate, pa vsaj od strani mokro zaprašilo proti tebi in ne bi odšel mnogo manj polit, nego da si jo dobil naravnost čez sebe. Tam bi se vrgel nazaj in se umaknil — tu pehaš in mahaš z rokami, pa ti le še bolj šumi po glavi, ko stopiš pa ven med ljudi, te bodo že čakali in najprej le z očmi izpraševali, ne boš imel kaj pokazati: solnce v hipu osuši one kaplje po tebi in še bolj smešen boš videti, ko se boš držal, kakor da naj te pomilujejo, ker si moker.

»No, vidite!« je župnik veselo pritrdil županovemu nasmehu. »Saj sem rekel, da se bo vsaj z Vami dalo govoriti. Tako nekako razložite ljudem, kakor sem rekel, da ne bodo še meni po hiši štorkljali. Vse po malem, recite, in drugo za drugim. Kam se nam pa tudi mudi? Če Bog da, bomo še dolgo časa skupaj in bomo imeli za vse časa. Pijte, pijte, župan — če se v kozarcu zgreje, ni dobro. Mogoče bi pa rajši vina? Da? No, zakaj pa ne rečete? Čakajte, natočim Vam kapljice, ki ji še nihče ni rekel, da ni!«

\* \* \*

»Pa sami pojdite!« se je srdito otresel župan, ko so ga vprašali. »Tistemu, ki ga spravi do pametne besede o ti preklicani uri, kupim jaz zlato. To ti drobi in ščebi okrog glave, kakor brivec v mestu, da sam ne veš, kako te je ogolil, ko je šla

komaj vsaka deseta v lase. Ampak ogolil te je! In še kako!»

In je nakremžil škrbinasta usta v pust nasmeih. Toda s tem ni nikogar pridobil in ljudje so šli vsevprek v jezo.

»Bomo pa sami! Kaj ne moremo sami? Župan, ti, in če ne upaš, pa kdo drugi, naj pobere denar in gre v Trst ali pa v Ljubljano, če nimajo v Gorici. Ta bi bila lepa!»

»Ljudje, nikar!« je miril župan. »Če on noče, je zastonj. V cerkvi je on gospodar in še poti in sitnosti bi imeli! Počakajmo še kak čas, da sam izprevidi!»

Še bolj je zašumelo po sobi. Ampak vse skupaj je bilo le bolj jeza na župnikovo trmo in grožnje na sploh. Če je prišel predlog, je bil le tak, da ni nihče resno verjel, kako naj bi se izpolnil. Kaj boš na primer opravil pri škofu. Škof bo držal z njim. In sploh, — saj je sam takrat rekel, da jim pošlje tega gor, da jim ne bo treba več doli hoditi. Škof, da, — ti neumni Dolenjci so s svojim pokopališčem za cel rod vse skvarili! Zdaj pa ta Ribničan lahko dela z njimi, kar hoče. Ampak ne bo — primojdunaj da ne bo!

»Veste kaj, prav tisto ribniško mu pojdemo drevi zapet! Vsaj vedel bo, da se ga ne bojimo!« se je oglasil dolg fant.

Ljudje so se zasmejali. Ne bi bila slaba ta! Tako od daleč bi mu za enkrat le pokazali, da pride sčasoma še do česa drugega, če bo iskal! Ta in oni je sicer proti, a še tak se smeje, kakor da bi nazadnje le rad, če bi ga ne ubogali. No, fantje se spogledujejo in polagoma se razgubijo drug za drugim ven.

\* \* \*

Noč je tiha. Tam doli v brajdi pod župniščem se premikajo v črni senci še bolj črne postave. Zdaj se jih vidi le še troje, četvero izza nizkega vejevja.

Še hip in potem zadoni jasno in krepko:

»Vre, vre, vre,  
mi smo Ribničanje!»

Izza plot, tik ob malih vratih na prosto, gleda že dalje časa župnik in njegova mati. Zdaj se gospod zasmije. In že sleče suknjo in jo vrže čez plot.

»Kaj delaš!« se začudi starka.

»I, po dolgi suknji bi me takoj spoznali, tako pa bodo mislili, da sem kateri iz vasi in me bodo čakali! O, nocoj bo še veselo!«

In že se plazi pod drevesi, visečimi čez plot proti stezici v brajdo, odločno kimajoč materi, naj bo tiho. Doli stopi iz vasi in bela rokava se bližata gruč.

Zdaj! Pesem se je na sredi pretrgala, nekaj je zašumelo in potem se začuje kakor topot kakih sto bežečih nog. A že tudi jasni župnikov glas:

»Saj je ne znate prav, fantje! Ta se vendar ne poje čez! Daj, Matičkov, udari jo še enkrat naprej, vi drugi držite trdno bas in potem boste videli! No, Matičkov! Kje je Julček, ki je čez pel?«

Kaj bo? Mati napeto posluša — nekaj glav gori nad cesto si ne more kaj, da bi se ne prikazale čez.

»Tak daj no, Tone! Kakor si prej, — saj ti si prav! Torej:

»Vre, vre — — —«

Župnik sili zdaj z glasom. Podložil je takorekoč rame in jih drži, da bi se oprl nanje tenor. Res se je zdaj oglasilo nekaj tankega, a je še tako šibko, kakor čuje dobro uho, še preden je res. Toda gospodov glas je tako lep in močan, da se mu ne moreš ustavljati, in Matičkov, ki je na sebi tudi kakor zvon, se mu prepusti. No, če pa ta — zakaj bi basi ne?

»Ti vražji Ribničan ti — ta jih je zdaj!« je ušlo komu tam gori na cesti. In človek stoji že očitno na nogah in gleda doli. Kmalu se jih je zbrala cela vrsta — dovolj daleč so in obrazov ni razločevati v temi.

Pesem je odpeta in zopet se oglasi župnik:

»Ampak za mene se ne spodobi, da bi golorok popeval okrog voglov. Stopite z mano, fantje, pa bomo gori še kako rekli! Alo, le naprej!«

Drug za drugim stopajo postave iz sence — goloroka je zadnja. Golorok je samo župnik, po nepotrebem — fant vrže jopič čez rame, ko gre na vas. Zdaj se ta dva bela rokava posebno čudno svetita iz temine... kakor da gonita to črno tolpo pred seboj: paznik za jetniki. Pri vratcih v župnijski vrt se za hip vse ustavi; rokava izgineta pod črno suknjo in potem se vse razvrsti skozi vratca in po stezi proti hiši.

\* \* \*

Pet let pozneje se župnik Gaber poslavlja. »I, vsak človek je v tem enak in išče časti,« so govorili ljudje. Tudi kaplan komaj čaka, da bo župnik, župnik da bo dekan, dekan — kanonik. Slabše se mu bo godilo tam doli in še kesal se bo, kakor se je prejšnji, a zdaj vidi le to, da bo več. Pa naj gre v božjem imenu, saj je nas tako le za norca

imel vse skupaj!« — »Ampak napačen človek ni bil in za marsikako stvar ga bo škoda!« — »I, kdo pravi, da je bil napačen. Ampak — — —«

V nedeljo se je s prižnice poslovil. In govoril je tako, da se je vsa cerkev jokala. Samo nekaj zakrknežev tam doli pod korom ga je tudi zdaj, ko se mu je glas tako tresel in trgal, le z nezaupanjem opazovalo.

V sredo se je imel odpeljati, v torek je prišel naslednik, da se pomenita radi računov in drugih stvari.

Dobri dve uri sta bila v župnišću, potem sta se napravila v cerkev. Tam, kjer stopi cesta iz vasi in je je samo še do tristo korakov med drevesi, prelepe in ravne, da se zdi cerkev že tik pred človekom, je odhajajoči naslednika rahlo dregnil in z očmi pokazal na stolp.

»Uro boš moral tudi zdreti, prijatelj! Dovolj časa že stoji, menda šest let!«

Oni se je od začudenja ustavil.

»Pa čemu to? Kako to? Zakaj je nisi zdril že ti?«

»Hm... To so čudne stvari, prijatelj... Poglej jo, — ravno na dvanajsti stoji, oba kazalca skupaj, takorekoč samo eden. Pa to ni kazalec na uri, to je kazalec na roki, — pokoncu stoječ prst, ki nekaj posebnega pomeni... Če bi ne bilo takrat, ko sem jo prvič zagledal, — ne zagledal: razumel pomen, — če bi ne bilo takrat tako, da sta bila oba kazalca skupaj eno in v ti navpični stoji: že pred davnim časom bi bila smela naprej. Tako pa sem pogledal gor in sem razumel: to bo za Strniščane kakor prepovedan sad! Vse jim boš napravil, kar bodo hoteli, in še, če ne bodo hoteli, kar bo prav, ta prst pa jim bo vsak dan iznova go-

voril: »Je nekdo nad vami, ki daje od svoje volje in ne po vaši!« In meni samemu je ta prst govoril: »Dokler me ne pustiš premakniti človeški roki, vedi, da si ti gospodar. V hipu pa, ko se to izpremeni, so ti drugi izvili žezlo iz roke ali pa ti je od slabosti padlo samo iz nje. Poglej, prijatelj, in sam boš videl, koliko sem jim storil; in ti veš, da daje vse to obilo dela in skrbi: cerkev sem z malim stroškom povečal, da je za vse prostora notri, in še sosedje radi prihajajo in pustijo kak krajcar tu; orglje so take, da jim ni daleč okrog para in ob njih pojejo pevci, ki bi še mestu ne bili v sramoto; križev pot je delo pravěga slikarja in ne kak neokusen tisk; vse stene so lepo preslikane, obok skoraj znamenito; in za stare ljudi je zdaj dovolj stolov, da lahko sedejo. Potem si videl, da je župnišče v takem stanju, ki si ga boljšega ni treba želeti, na vrtu pa boš imel, če boš delal kakor jaz, šparglje, še predno jih imajo v Gorici. In če boš znal, kakor sem znal jaz, ne boš imel nobenih težav, da, niti ne nepotrebnih poti radi dolenskega pokopališča, ki je danes že skoro odveč, čeprav nisem niti enkrat odrekel, če je kdo hotel, da pridem doli. Skratka in da ti rečem še enkrat: vse sem jim storil in ugodil, samo prsta nad faro nisem hotel premakniti. To ljudstvo je dobro, zelo dobro, a v njem je še vedno sila stare tolminske puntarske krvi. To sem razumel in zato sem držal železen prst nad njim. Ti pa napravi, kakor veš in znaš. Samo to bi rekel: najdi ga zase drugje; ta je bil moj in ko mene ne bo več, naj se povesi!«

Ko je povedal to, sta bila dospela gospoda do vrat, ki jih je cerkovnik pred novim gospodarjem na široko odprl.

## Narodna.

Raste v polju deteljica,  
deteljica rožna,  
v polje speje mlada Anka,  
Anka vsa otožna.

„Kaj bi dala, da otožnost  
šla bi iz srcá mi  
in radost s poljubom mehkim  
srčece mi vzdrami?“

Ptičke, dajte, mi zapojte,  
cvetke, zadehtite,  
bolno moje srčece  
zopet ozdravite!“

Ptičke zapojte ji drobne,  
cvetke zadehtijo,  
žalostnega srčeca  
ji ne ozdravijo.